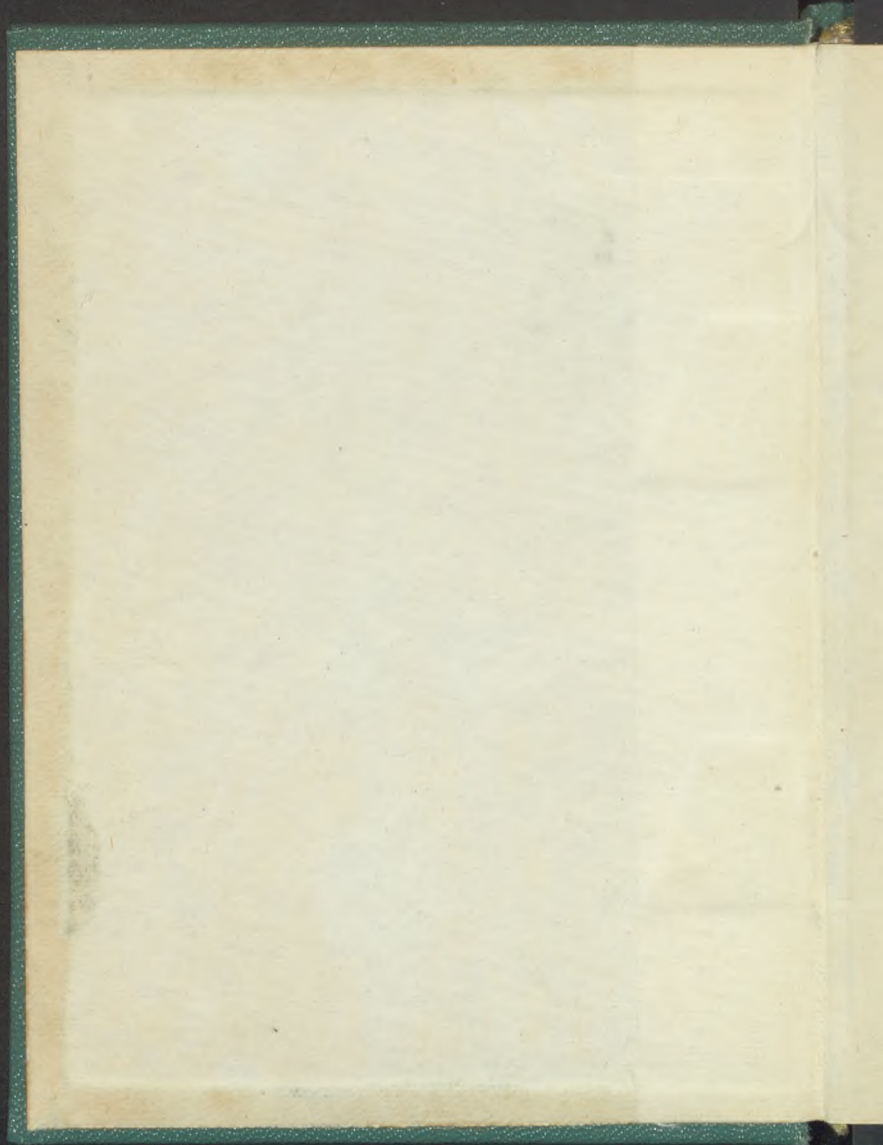
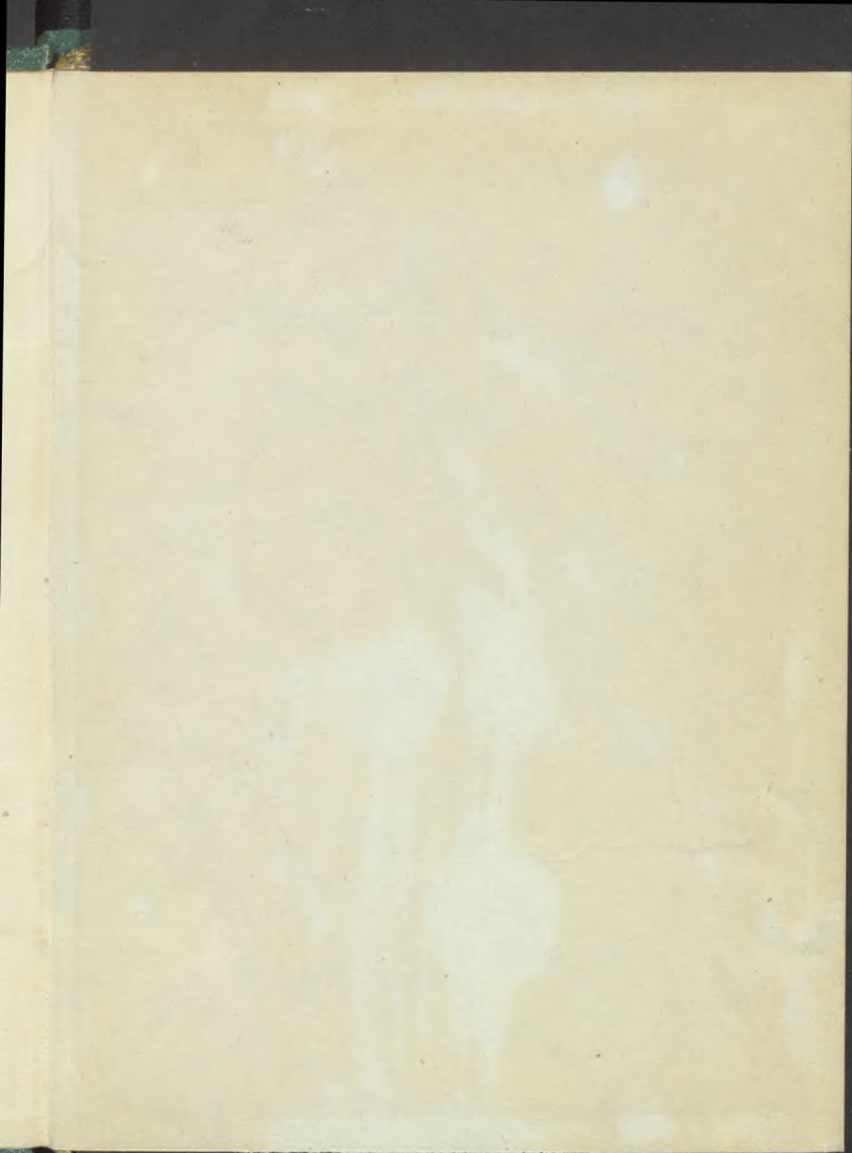

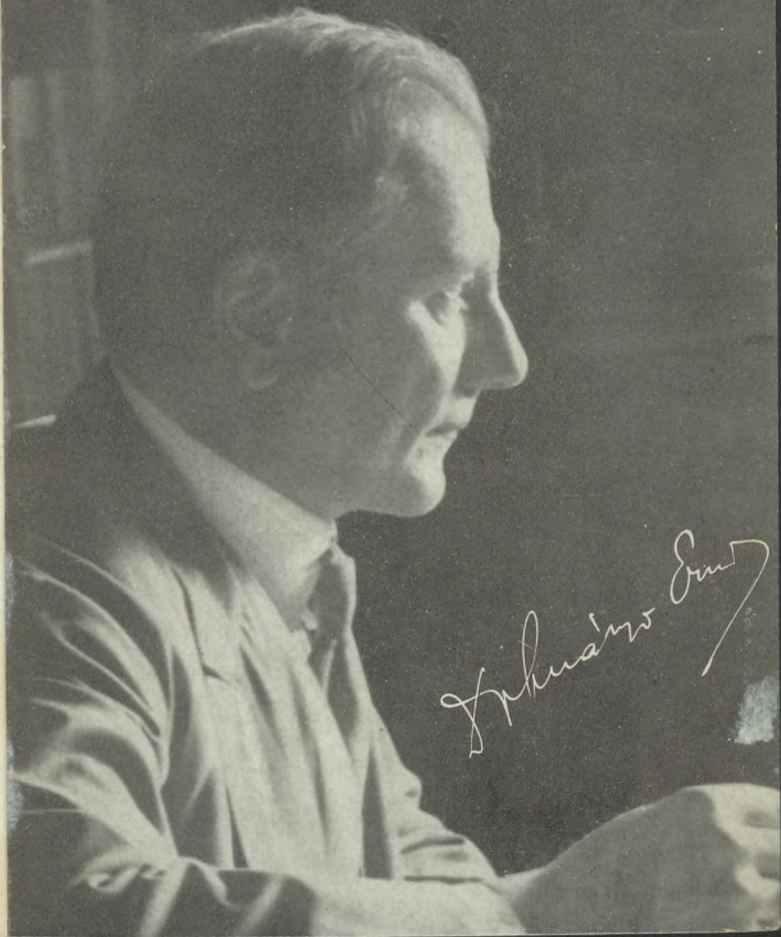
203 573

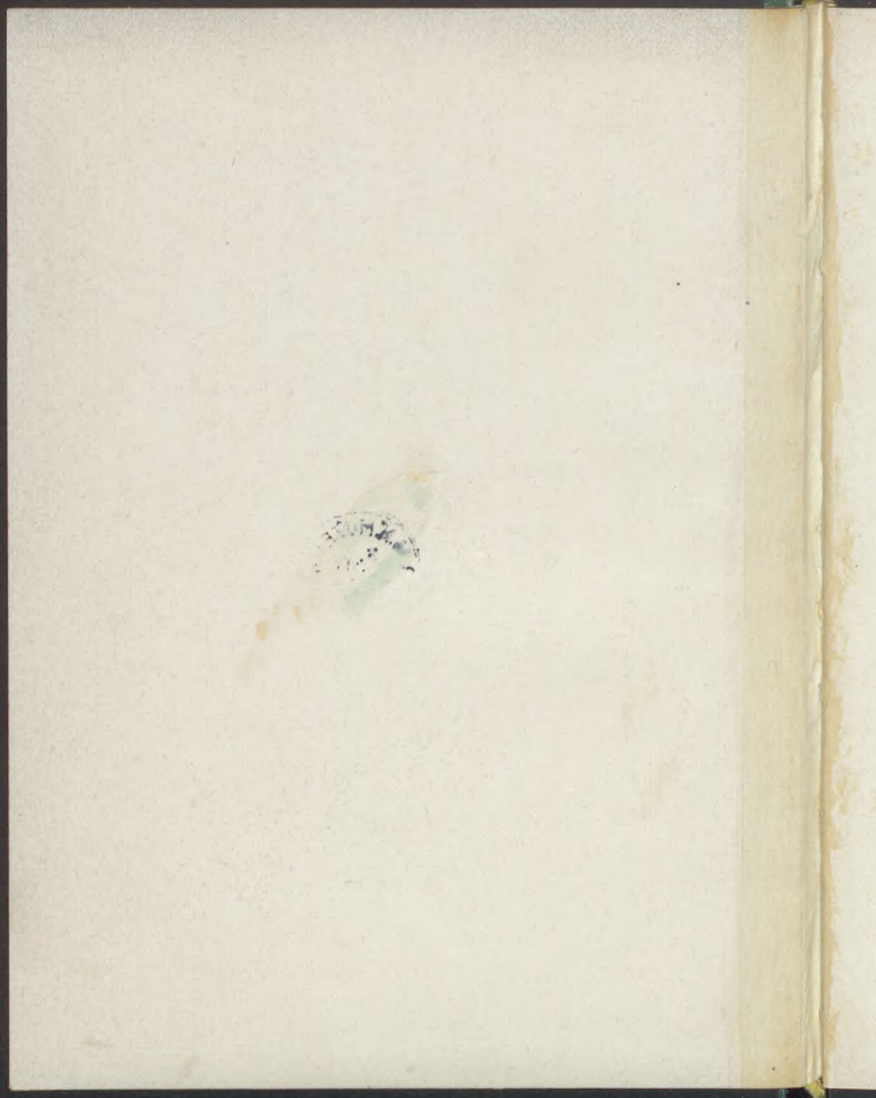

203573

John W. Emery

DOHNÁNYI ERNŐ

(ARCKÉP)

ÍRTA

PAPP VIKTOR

NÉGY MŰMELLÉKLETTEL

STÁDIUM SAJTÓVÁLLALAT R.-T. KIADÁSA
BUDAPEST, VI., RÓZSA-U. 111

1927

A könyv
borítólapjának és a II., III.,
IV. műmellékletnek fényképét
HODULA ISTVÁN
készítette.

203573

Minden jog fenntartva.

DOHNÁNYI ERNŐ

Zenevilágunk lelke.

Zenekultúránk halk vezető szel-
leme.

Minden magyar ember tisztelettel
és szeretettel ejti ki nevét.

Mindenütt elismerik, méltányol-
ják és ünneplik. Külföldi útjairól
garmadában hozza haza a babért,
mint nagy elődje: Liszt.

Mióta ismét közöttünk él, egészen
más itt a zenei horizont. Még az ut-
cákon is meglátszik, itthon van-e a
mester. Az emberek, akik az élet
ezer fájdmával futkossák tele a

várost, estenden sűrű sorokban
mennek, mint rórátéra, a Liszt Fe-
renc-tér márványos palotájába, ahol
Dohnányi, a hangok főpapja,
Beethovennek, a hangok istenének
szavát prédikálja.

Fáradhatatlan szelleme mindenütt
ott van, ahol a zene, a zengő levegő
szépségei enyhítik a görnyedő, ros-
kadozó ember fájdalmait. Ha zon-
gorájának grandiózus skáláján szét-
árasztotta lelke melegét, tollat vesz
elő s keze nyomán elévülhetetlenül
szép magyar kóták százazrei szapo-
rodnak. Sokszor fürdeti lelkét a leg-
nemesebb kamarazene illatában s ha
az ujjai elfáradtak, vezénylőpalcáját
veszi elő és zenekara élén áldoz a
zeneművészetnek.

Jótékonyabb lélek mostanában
aligha járt közöttünk. A nagy há-

ború rettenetes éveiben, amikor jajgatással, sírással volt tele a lelkünk, amikor fájdalmaktól lesújtottan, rettegve vártuk a másnapot, amikor az elárvultak sóhajainak zuhatagában haldoklott a zeneművészet, — dobogóra állt Dohnányi, végigfutatta ujjait lelkünk billentyűin s a sirdogáló szemek megszikkadtak, háborgó kedélyünk elcsendesedett s hálátelt arccal néztünk a csodálatos doktorra, aki meg tudott vigasztalni.

Valamelyik hadikórházban láttam egy szegény megvakult harcost, aki térdreesett, mikor ő zongorázott...

*

Dohnányi Ernő 1877 július 27-én, Pozsonyban született. Édesatyja, Dohnányi Frigyes, a pozsonyi főgimnáziumban számtan- és fizikatanár volt. Érdekes, sokoldalú, józan gondolkozású ember. Nagy zenekedvelő, kitűnő gordonkás, hegedűs, sőt komponista is. A háza tele volt muzsikával, még pedig nemcsak szép muzsikával. Kamarazene, zongora, gordonka, hegedű, énekszó gyakran hangzott ki onnan.

Dohnányi Frigyes családja nyitramegyei eredetű. Dohnányi Ernő nagyatyja közjegyző volt Ószomba-

ton (Szobotist), Nyitra vármegyében. Hegedült és fuvolázott. Kilenc gyermeke közül hármat nevelhetett fel, mert hat korán elhalt. Gyermekei zenei tehetségéről, különösen a legkisebbikéről, legendákat meséltek a családban.

Dohnányi Ernő édesanyjának leánykori neve: Szlabey Ottilia. Családja breznóbányavidéki. Temperamentumos, kedves úriasszony. Jelentősebb zenei hajlam nélkül. Középszerű zongorázó.

Amint látjuk, Dohnányi zenei talentumát apai ágon örökölte. Érdekes különösség, hogy az átöröklés általános törvényeivel ellentétben, a nagy zeneművészek zenei képességére inkább az apa a döntő, pedig a szellemi tulajdonságokat általánosságban az anyjától örökli a gyer-

mek. Bachnál, Mozartnál, Beethoven-nél is így volt. Dohnányi, mikor zenei gyermekkoráról beszél, mindig atyját említi.

A Dohnányi-család rendkívül muzsikális hajlamosságát mutatja az is, hogy Dohnányi Ernő testvérhuga, Mária (Kováts Ferenc dr., szegedi egyetemi tanár felesége) széles körben ismert kitűnő muzsikus, szereplő zongoraművész.

Dohnányi végtelen jó, szófogadó, szelíd, csendes gyermek volt. Egészséges, inkább erős, habár arcszíne mindig sápadt. Sohasem csintalankodott. Komoly, magábavonuló természetű. Ezek a tulajdonságok ma is jellemzik.

Hároméves korában már feltűnő fogékonyságot árult el a zene iránt. Ha muzsika, különösen, ha kamaraze-

nélés volt a háznál, behúzódott egy nagy bordó fotelbe s tágrameredt szemmel figyelte a játékot. Szólhattak hozzá, kérdezhették — nem felelt, még uzsonnázni sem ment, hiába hívták. Csakúgy nyelte a hangokat. Ha édesatyja elővette a gordonkát, abbahagyott minden játékot s lassan, nesztelenül, remegve közeledett a bűgő, misztikusan daloló hangszerszámhoz. Megállt apja előtt és állt-állt, ott állt, míg szólt a hangszer. Bach gordonka-szóló szónátáit szeretete volt játszogatni az öregúr. Így a nagy Sebestyén a hároméves gyermeknek kedvenc szerzőjévé lett. Egy alkalommal, amint apja hazajött az iskolából, eléjeállott s küszködve a szóval, ezt motyogta:

— Apa, Bachot tessék muzsikálni...

Előkerült a gordonka s a kis fiú az apja kezében levő vonó másik végét megfogva, huzogatta a húrokon. Apja rakta az ujjakat s a gyermek karmozgása után fordítva a csellót, megszólalt egyik ismerős Bach „Gavotte”. Volt öröm... Ez Dohnányi első zenélésének primitív emléke.

Amint nőtt s gondolkozva kereste szórakozásait, legszívesebben dirigálást játszott, vagy mint gyermekkorában Haydn, két bottal vagy kukoricaszárral hegedült és gordonkázott. Aztán szerette, mint csaknem minden gyermek, a „vonat”-játékot és a „hegymászást” (ma is kitünő és szenvedélyes túrista).

Hatéves korában már hangversenyekre vitték. Kellemes, szép hangja volt. Abszolút hallása kétségtelenné vált.

Írni-olvasni édesanyja tanította s zongorázni és egy darabig hegedülni: édesapja. Az öreg Dohnányi nem volt jó zongorista, úgyszólván együtt tanulta a hangszeret hatéves kis fiával. Két év után a tanítvány már annyira haladt, hogy vezetését az öreg tovább nem vállalhatta. Forstner Károly, pozsonyi székes-egyházi orgonista veszi át ekkor tanításra. Forstner komoly zenész volt s elég jó zongorista. Az elmélet elemeit is tőle tanulta Dohnányi. Középiskolai évei alatt büszkélkedve oktatta a nagytehetségű fiút, aki csakhamar többet tudott, mint a tanító.

— Jó öreg bácsi volt, akit nagyon szerettem — mondja róla meleg hálával a mester.

Az öreg Dohnányi az életet jól látó

ember lévén, ragaszkodott ahhoz, hogy fia végezze el a középiskolát.

Jó tanuló volt. Különösen matematikában és fizikában.

Kilencéves korában lépett fel először nyilvánosan iskolai hangversenyen. Mozart g-moll zongorakvartettjének zongoraszólamát játszotta. Emlékezetes sikerrel.

Figyelemreméltó történetként beszélik ebből az időből, hogy édesatyja a fiával egy nyarat Kisherestyénben Haulik nevű földbirtokos barátjánál töltött. A vendégcsereg közt volt egy szép kis lány, Pongrácz Hedda, akinek zenei neve h—e—d—a, annyira megtetszett a kis Dohnányinak, hogy arra formás zongoradarabot komponált az egész társaság ámulatára.

Korán kiütközött belőle a zene-

szerzői ösvéna. A középiskolai évek alatt sokat komponált. Gyermekkori feljegyzései, vázlatai, szerzeményei figyelemreméltók. Ezeket a kótázásokat különös gonddal hét lakat alatt őrzi. Soha senkinek sem mutatja meg.

Tizenötéves korában *fisz-moll zongorakvartett*-jét Bécsben a Duesberg-vonósnégyestársaság koncertjén nagy sikerrel mutatták be. A zongoraszólamot a szerző, a fiatal gimnázista játszotta.

Gyermekkori szerzeményei közül Dohnányi abban a bizonyos hétlakatos szekrényben még sok kompozíciót őriz. Néhány zongoradarabot, három befejezett és egy félbenmaradt vonósnégyest, egy vonós-szex-tettet, egy misét, melyet az apja vezetése alatt álló iskolai ének- és zé-

nekarra szerzett s néhány dalt. Az iskolai muzsikában a kis gimnázista tevékeny részt vett. Énekelt, hegedült, orgonázott és zongorázott, ahogy a körülmények kívánták.

1894-ben tett érettségi vizsgálatot s a bizonyítványa „általános: jó”. Ilyen szép bizonyítványa talán egyetlen nagy muzsikusnak sem volt.

A Dohnányi-család nem volt gazdag, de fiuknak anyagi gondokkal nem kellett küzdenie. Mikor 1894-ben Budapestre jött a Zeneakadémiába, segítette ebben a Liszt Ferenc-ösztöndíj is. Az Akadémián Thomán István és Koessler János volt mestere, de már olyan készséggel került hozzájuk, hogy társai közül gyorsan kitűnt. A zongorázásban nem nagy szorgalmat tanusított, de az elméleti tárgyakban, a zene-

szerzésben minden társát túlszárnyalta. 1895-ben egyik akadémiai vizsgahangversenyen *c-moll zongorkvintett*-jével aratja az első nagyobb sikert. Egy évre rá megírja *F-dur szimfónia*-ját, majd *Zrinyi-nyitány*-át, melyekkel a millenniumi királydíjat nyerte meg. Ez a két mű ma is kézirat.

A Zeneakadémia mellett a budapesti Tudományegyetem bölcsészeti (nyelvészeti) szakára is beiratkozott, de egy féléves indexét csupán emlékként őrzi.

Első ópuszának, a *c-moll zongorkvintett*-nek nevezetes története, hogy a budapesti bemutató után 1895 nyarán Koessler János, aki Brahmsnak jóbarátja volt, elvitte bemutatni a művet a kamarazene-költészet akkori legnagyobb meste-

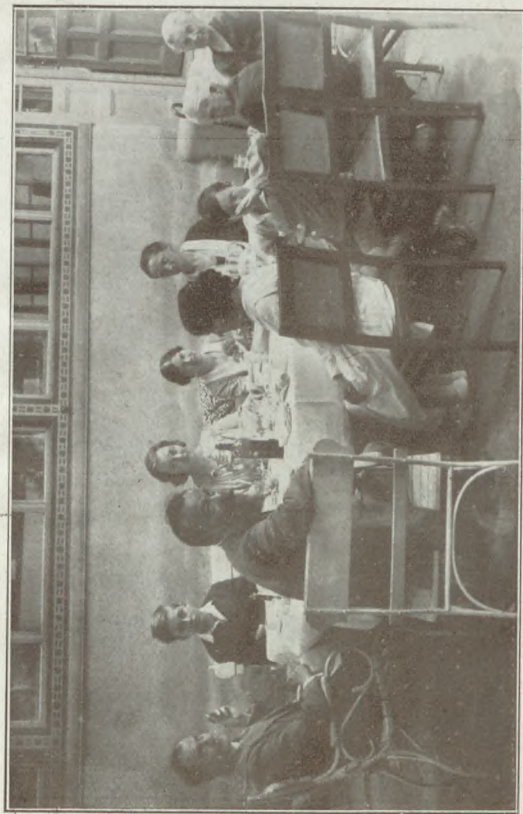
rének. Ischlben, Brahms lakásán, kéziratból játszotta e művet Nikisch Arthúr a bostoni Kneisel-vonós-négyessel (a gordonkát Bürger Zsigmond, a m. kir. Operaház versenymestere).

Brahms feszült figyelem után így szólt:

— Én sem tudtam volna jobban megírni.

Közbenjárására a bécsi Tonkünstlerverein hangversenyén a szerző közreműködésével nagy sikerrel adták elő a nevezetes kvintettet.

1897-ben végezte Dohnányi a Zeneakadémiát, ahonnan első nagyobb külföldi koncertjére Berlinbe ment. Még ugyanebben az évben visszajött hozzánk, ahol akkor filharmonikusainkat a nagy dirigens, Richter János vezényelte.

DOHNÁNYI ERNŐ CSALÁDJA KÖRÉBEN.

Egy ilyen hangversenyen (november 17-én) Beethoven G-dur zongoraversenyének átgondolt, stílusos előadásával nagy sikert aratott s Richter annyira értékelte, hogy a következő év elején elvitte Bécsbe (1898 jan. 9.), ahol a filharmónikusokkal játszott, azután pedig Londonba, ahol Richter saját zenekarával évente több hangversenyt tartott. Az 1899—1900-as szezonban Dohnányi Angliában két hónap alatt harminckét hangversenyt adott, nyolcat közülük Londonban. Ugyanekkor Skót- és Írországban is hangversenyezett. Ugyancsak ebben az évben Amerika nagyobb városaiban tizenöt hangversenyt tartott. A következő évben is Amerikában maradt. Erre az időre esik ragyogó szépségű *e-moll zongorakoncert-jének* bemutatása,

mellyel megnyerte a bécsi 2000 koronás Bösendorfer-díjat. Nálunk Richter vezénylete alatt mutatták be. Egy évre rá megírja *d-moll szimfóniá-ját*, melyet Richter Manchesterben dirigált először. Bejárta azután Norvégiát, Skandináviát, játszik Pétervárott, Párisban s Olaszországban. Sikerei folytán neve úgy nőtt, hogy 1905-ben a berlini zenefőiskolára hívták meg tanárnak. Mint zenepedagógushoz a világ minden tájáról sereglettek hozzá a tanítványok.

A háborús körülmények folytán Dohnányi Berlinből 1916 őszén hazakerült s Mihalovich Ödön igazgató meghívására a Zeneakadémián a zongoratanészak tanára lett. Tanári működése kiváló pedagógiai kvalitásai mellett sem volt nagy eredményű,

mert ehhez tehetséges tanítványok is kellenek. Rendkívüli zenei tekintélye folytán elérte, hogy 1919-ben — bár rövid időre — a Zeneakadémia igazgatója lett. 1919-ben a Budapesti Filharmóniai Társaság elnök-karnagyává választották meg, mely pozícióját ma is osztatlan elismerés mellett tölti be.

A Kolozsvárról Szegedre áthelyezett egyetem bölcsészeti kara a világhírű zeneszerzőt és zongoraművészt egyhangú lelkesedéssel 1922 június 29-én tiszteletbeli doktorrá avatta.

Három év óta néhány hónapra Amerikába megy, ahol neve a világ legnagyobb muzsikusainak sorában is első helyen tündöklük.

Mióta állandóan közöttünk él, a magyar zenekultúra színvonalának

emelésén ernyedetlenül dolgozik. —
Ötven-hatvan koncertet ad egy sze-
zónban s hangversenyeinek jegyeit
mindig elkapkodják. De nemcsak
Budapestnek, hanem a vidék na-
gyobb városainak is dédelgetett ked-
vence.

Művészi nyughatatlansága a foly-
tonos munkában nyilvánul meg. Ál-
landóan kótavonalak társaságában
éi. Alig lehet hozzá úgy betoppanni,
hogy ne volna előtte valami parti-
túra.

Csak ilyen szorgalom eredménye
lehet műveinek pontos jegyzéke:

- op. 1. „Zongorakvintett” (c-moll).
Írta: 1895-ben. Kiadója Ludwig
Doblinger (Herrmansky), Wien.
- op. 2. „Négy zongoradarab”
a) Scherzo, cisz-moll,
b) Intermezzo, a-moll,

c) *Intermezzo, f-moll,*

d) *Capriccio, h-moll.*

Írta: 1896-ban. Kiadója Ludwig
Doblinger (Herrmanky), Wien.

op. 3. „*Valcerék négykézre*”.

Írta: 1897-ben. Kiadója Ludwig
Doblinger (Herrmanky), Wien.

op. 4. „*Variációk és fuga*” (zongorára).

Írta: 1897-ben. Kiadója Ludwig
Doblinger (Herrmanky), Wien.

op. 5. „*Zongorakonzert*” (e-moll).

Írta: 1897-ben. Kiadója Ludwig
Doblinger (Herrmanky), Wien.

op. 6. „*Passacaglia*” (zongorára).

Írta: 1899-ben. Kiadója Ludwig
Doblinger (Herrmanky), Wien.

op. 7. „*Vonósnégyes*” (A-dur).

Írta: 1899-ben. Kiadója Ludwig
Doblinger (Herrmanky), Wien.

op. 8. „*Gordonka-zongora szónáta*”.

Írta: 1899-ben. Kiadója Schott,
Mainz.

op. 9. „*Szimfónia*” (d-moll).

Írta: 1900—1901-ben. Kiadója
Ludwig Doblinger (Herrmanky)
Wien.

- op. 10. „*Vonóstrió-szerenád*”.
Írta: 1902-ben. Kiadója Ludwig
Doblinger (Herrmanky), Wien.
- op. 11. „*Négy rapszódia*” (zongorára).
írta: 1902—1903-ban. Kiadója
Ludwig Doblinger (Herrmanky)
Wien.
- op. 12. „*Gordonka-verseny*”.
írta: 1903—1904-ben. Kiadója
Ludwig Doblinger (Herrmanky)
Wien.
- op. 13. „*Winterreigen*” 10 *Bagatell*
(zongorára).
Írta: 1905-ben. Kiadója Ludwig
Doblinger (Herrmanky), Wien.
- op. 14. „*Dalciklus*” (Heindl Viktor 6
költeménye).
Írta: 1905-ben. Kiadója Ludwig
Doblinger (Herrmanky), Wien.
- op. 15. „*II. Vonósnégyes*” (Desz-dur).
írta: 1906-ban. Kiadója Simrock,
Berlin.
- op. 16. „*Im Lebenslenz*” dalok (Wil-
helm Conrad Gomoll hat köl-
teménye).
Írta: 1906—1907-ben. Kiadója
Ludwig Doblinger (Herrmanky)
Wien.

- op. 17. „Humoreszkek” (zongorára szvit formájában).
írta: 1907-ben. Kiadója Simorck, Berlin.
- op. 18. „Pierette fátyola” (pantomímia, Schnitzler Artur szövegére).
írta: 1908-ban. Kiadója Ludwig Doblinger (Herrmansky), Wien.
- op. 19. „Szuíte” (fisz-moll, zenekarra).
írta: 1908-ban. Kiadója Ludwig Doblinger (Herrmansky), Wien.
- op. 20. „Simona néni” (opera, szövegét írta: Heindl Viktor).
írta: 1909—1911-ben. Kiadója Simrock, Berlin.
- op. 21. „Hegedű-zongora szonáta”.
írta: 1912-ben. Kiadója Simrock, Berlin.
- op. 22. Dalok zenekarral: „Gott” és „Sonnensehnsucht” (bariton)
„Melodie” (tenor).
írta: 1912-ben. Kézirat.
- op. 23. „Három zongoradarab”.
írta: 1913-ban. Kiadója Simorck, Berlin.

- op. 24. „Szvít régi stílben” (zongorára)
írta: 1913-ban. Kiadója Simorck,
Berlin.
- op. 25. „Variációk egy gyermekdalra”
(zongorára és zenekarra).
írta: 1914-ben. Kiadója Simorck,
Berlin.
- op. 26. „II. Zongorakvintett” (esz-moll)
írta: 1914-ben. Kiadója Sim-
rock, Berlin.
- op. 27. „Hegedűverseny”.
írta: 1914—15-ben. Kiadója Al-
berti-Verlag, Berlin.
- op. 28. „Hat koncertetűd” (zongorára).
írta: 1916-ban. Kiadója Rózsa-
völgyi és Társa.
- op. 29. „Variációk” magyar témára
(zongorára).
írta: 1916-ban. Kiadója Rózsa-
völgyi és Társa.
- op. 30. „A vajda tornya” opera,
szövegét írta: Ewers és Lányi
V. 1922-ben. Kiadója Rózsavöl-
gyi és Társa.

op. 31. „Ünnepi nyitány” zenekarra
(Buda és Pest 50 éves jubileumára).

Írta: 1923-ban. Kézirat.

op. 32. a/b „Ruralia hungarica” 32/a.
zongora-szvit 7 tételben, 32/b.
zenekari szvit 5 tételben, c) 3
darab, hegedűre és zongorára.
Írta: 1924-ben. Kiadója Rózsa-
völgyi és Társa.

op. 33. „III. vonósnégyes” (a-moll).
Írta: 1926-ban. Kiadója Rózsa-
völgyi és Társa.

op. 34. „A tenor” vígopera három fel-
vonásban.
(1920-ban hangszerelve, 1927-
ben sajtó alatt). Kiadója Rózsa-
völgyi és Társa.

Ópusszám nélküli művek:

„Magyar Hiszekegy” (tenorszóló, ve-
gyeskar és zongora, vagy ze-
nekar).

Írta: 1920-ban. Kiadója Rózsa-
völgyi és Társa.

„Pastorale” (zongoradarab).

Írta: 1921-ben. Kiadója Rózsavölgyi és Társa.

„Magyar népdalok” (ének-zongora).

Írta: 1922-ben. Kézirat.

„Naila valcer parafrázis”.

Kiadója Rózsavölgyi és Társa.

„Gavott és Musette” zongorára.

„Kadenciák” Beethoven op. 58. és Mozart g-moll zongorakonzertjéhez.

Kiadója Ludwig Doblinger (Herrmanský), Wien.

„Coppelia” (Delibes) parafrázis.

Kiadója Rózsavölgyi és Társa.

„Valse nobles” (Schubert).

Kiadója Rózsavölgyi és Társa.

„Kadenciák” Mozart d-moll, A-dur, Beethoven C-dur, c-moll zongoraversenyéhez.

Kézirat.

Dohnányi negyvenhét kompozíciója számra nézve nem bő termés, de értékre annál becsesebb. Van

közöttük vagy tíz olyan, amelyekkel örökre beírta nevét a magyar zene-történetbe.

A *finomság, ízlés és gondosság* mindeniket jellemzi. Érzékeny, feminin lelkének hű tükrei. Az érzések, érzelmek és hangulatok pregnáns hatalma hiányzik belőlük, de valami magasrendű előkelőség mindenikre nemes művészeti patinát rak. Dohnányi legsajátosabb tulajdonsága, hogy a lelkét igyekszik elburkolni, ami esetleg mindenkinek sikerülhet, csak a zeneművésznek nem. Talán ilyen rokonlelkűség miatt szereti Brahmsot, aki rá, mint zeneszerzőre, nagy hatással volt. A legnagyobbak közül Mozart, Beethoven, Schumann és Schubert az ideálja.

Dolgozási módszerére jellemző,

hogy a zeneművészet örökérvényű igazságait és hagyományait tiszteli. Nem atonális, nem ultramodern, nem impresszionista, nem naturalista, nem expresszionista, hanem modern a szó nemes értelmében. A zeneművészet minden szépségét felhasználja, mondanivalójának tökéletes köntösül. Nem háborgó, nem robbanó, nem erőszakos talentum, nem nyugóz le, nem szédít el, de mindig fölemel, megnyugtat és gyönyörködtet.

Műveinek táblázatából először is az tűnik ki, hogy a mester nagyobb híve a tisztán hangszeres zenének, mint az éneknek. Negyvenhét műve közül három operája és három dalciklusa van, a többi hangszeres zene. Ezek közül nyolc kamarazenemű, egy zongoraverseny, egy gordonkaverseny, egy hegedűverseny, egy szim-

fónia, egy pantomímia, egy zenekari szvit, a többi zongoradarab zenekarral, vagy anélkül.

Zenekari művei között első nagy alkotása a *d-moll szimfónia*. Nyelvezete Brahms és Bruckner szimfóniái között áll, de csillogóbb és melegebb. Az első tétel főtémája és az egész második tétel művészi, faji, magyar zene, a scherzo démonian szellemes s a negyedik tétel intermezzo összefoglaló név alatt mesteri fugával lezárt variáció sorozat. Főlényes, könnyed, inkább virtuóz munka, de mélyen érző költő tollából való. Ezután nyolc évre írtá második nagy zenekari művét, a *fisz-moll szvit-et*. Méreteiben is olyan hatalmas, hogy csak egy szonátaformában írt tétel kellene hozzá s bátran lehetne szimfónia. Négy tételből áll.

Az elsőben hat variáció kapcsolódik egymásba, a második pompás humorú scherzo, a harmadik meleg szívű románc s az utolsó művésziileg megoldott háromtémás rondó. A szvit a római magyar zeneünnepélyen is nagy elismerésben részesült.

Ezután vagy tizenöt évig nem került ki Dohnányi tollából zenekari kompozíció, míg most egy év alatt két hatalmas művel állott elő. *Ünnepi nyitányá-t* Buda és Pest ötvenéves jubileumára írta. Szonátaformában készült. Pregnáns főtéma vezet be, melynek a *Szózat* a mellék-témája, de nem eredeti alakjában, hanem egyéni módosításokkal. A kidolgozási részben a szerző bele- szötte *Hiszekegy*-ének részleteit, majd a visszatérésben az eredeti fő- témán kívül a *Szózat*, *Hiszekegy* és

Himnusz felfokozott akkordjai virtuóz kontrapunktikával zengenek.

A *Ruralia Hungarica* címlapján ez a felírás olvasható: „öt darab zenekarra op. 32/b. okt. 28.”. Öt tételes zenekari szvit. Eredetileg zongorára komponálta. Jelentősebb magyar zongoraművet évek óta nem hallottunk. De mint zenekari költemény grandiózusabb, mert a zenekari hangszínek elevenségét még Dohnányi zongorázása sem pótolhatja. — Mint zongoradarab hét részből áll, de a *Regősének* és a *Katonanóta* című két fejezetet, mint zenekari feldolgozásra nem eléggé alkalmast, a szerző az orkesztrális formából kihagyta.

A *Ruralia Hungarica* a tősgyökeres faji magyar muzsikának egyik legszebb és legművészebb alkotása.

A magyar nóta csodálatosan színes mezejének örökszép virágcsokra. Az öt tételének megfelelően a magyar népi zene árvalányhaja, búzavirágja, pipacsa, kökörcsinje és zsályája egybekötve s beállítva a világ zene-művészetének legcsiszoltabb velenőit kristálypoharába. Rajtuk rezeget a magyar mezők üde harmata s kicsap belőlük a frissen kaszált rendek haldokló virágillata.

Ez a mű mindenkit meglepett. Hát Dohnányi ilyen mélylélkű faji muzsikusz? A d-moll szimfónia (op. 9.) első tétele, ha ígérte is, de húsz évig nem váltotta be ezt a magyar erőt. Most aztán beteljesedett. Dohnányi annyira faji magyar zeneköltő, mint amennyire cseh Dvorák, amennyire orosz Csajkovszki s amennyire norvég Grieg. A *Ruralia Hun-*

DOHNÁNYI ERNŐ ZONGORÁJA MELLETT.

garica, a *Hazám* (Dvorák), a *Pate-
tikus szimfónia* (Csajkovszki) s a
Sigurd Jorsalfar (Grieg) a faji mű-
vészetben testvérek. Nincs-e sors-
szerűség abban, hogy mikor meg-
csonkították, elvették az országun-
kat, egy éven belül megszületik Ko-
dály *Psalmus Hungaricus*-a és a
Ruralia Hungarica?

Lapozzuk át a vezérkönyvet. Csupa
rég magyar nóta, jórészt a Kodály
---Bartók-féle kincses gyűjtemény-
ből. Némelyikből csak egy frázis,
vagy egy motívum, vagy egy perió-
dus és az egész mégis összefonódva
acélos egységben. Az első tétel (an-
dante, e-moll) valami mélabús elbe-
szélés. A *Cserebogár, sárga csere-
bogár* nemes szavát halljuk, melyből
testvérképletek szövődnek tovább s
a brácsa, hegedű, majd gordonka

szólói lebegnek a finoman szomor-
kás hangulatú zenekar felett. A má-
sodik tétel (presto, g-moll) szigorú
rondó formában tartott duhaj csár-
dás, dinamikus színekkel és száz öt-
lettel. Mintha a falusi vidám mulat-
ságon táncoló legényeknek és lányok-
nak Dohnányi húzná a lábalávalót.
A magyar friss százféle ritmusának
fénye világlik a hangszerekből. Ele-
mentáris hatású. A harmadik tétel
(allegro grazioso, A-dur) a báj és
kellem maga. Egyszerű gyermekdal.
Hímes mezőn játszó önfeledt gyer-
meksoport naiv nótázása... Ispi-
láng, ispiláng, ispilángi rózsza...
Lánc, lánc, eszterlánc... Renoire
gyermekrajzaiban sincs több finom-
ság. Alig tart három percig. Egészen
halk, lassúdó kis kódával végződik,
mintha akvarellfestő egy rózsaszínt

mosott volna el. A negyedik tétel (adagio, f-moll) mély, fekete bánat. Gerince egy régi erdélyi nóta (*Árvu vagyok anya nélkül, mint gerlice párja nélkül*) feldolgozása. Nemcsak mélységesen szomorú, hanem misztikusan megrázó is. Drámai erő feszíti a hangszerek fáit. Az utolsó tétel (molto vivace, C-dur) a *Bolond német így jár táncot* kezdetű őskuruc melódiának nyolc tündöklő változata. Dohnányi a variációs forma legnagyobb mesterei közül való. Elképzelhető, milyen virtuózitással hajlítja, fonja, töri, torzítja a kuruc melódiát.

A szvit elhangzása után melegség ömlik az ember szívére.

Szólnunk kell egy szerzeményéről, melyben szintén a zenekar dominál. A címe: *Változatok egy gyer-*

mekdalra zongorára és nagyzenekarra. A partitúra élére a szerző mottót írt: „A humor barátjainak öröme, mások bosszúságára”. Dohnányi ebben a művében új oldalról mutatkozik be, mint finom mosolyú humorista. Halk nevetés, csendes irónia és sokoldalú szellemesség teszi vonzóvá és különösen frissé szerzeményét. A sokatmondó mottó mellett is tudni kell, hogy a téma, melyet Dohnányi gazdag fantáziával és zeneszerzői zsenialitással a legmeglepőbb változatokban formál, egy ismert francia gyermekdal, melynek nevezetessége, hogy kétkezes zongoravariációkban Mozart is feldolgozta volt. Hosszabb zenekari bevezetés után az orkeszter, majd a zongora hozza a témát, mire tizenkét remek változat következik, melyeket a beet-

hoveni variációk mintájára belső szellemi kapocs fűz össze. A zongora hol egyenlőrangú tényező a zenekarral, hol alája merül, hol fölébe kerül, százféle hanghatással. A zenekari kidolgozás, hangszerelés Strauss Richárd magaslatán áll.

Még három jelentős művében találunk nagyzenekart: hegedűversenyében, Hiszekegy-ében és zenekari calaiban.

A versenymű, ha komponistája művész és virtuóz egy személyben, érdekes egyéni vallomás, művészi dokumentum. Mert nemcsak a gondolatok szépségéről, témáinak és dalamszövéseinek invenciójáról tesz tanúságot a szerző, hanem virtuóztásának képességeit is elárulja. Külön érdekesség, hogy a nagyszerű zongoraművész milyen képzeletbeli

virtuóz tud lenni egy neki aránylag idegen hangszeren, a hegedűn. A versenymű teljesen hegedűszerű, a zongorához szokott művész hegedűszerűen tudott gondolkozni, mint ahogy *Ruralia Hungarica*-ját újra költötte a zenekar számára. Dohnányi pozsonyi gimnazista korában egy dilettáns-kvartett tagja volt. Vasárnap délutánonként három-négy vonósnégyest is eljátszottak, úgy hogy nyolcadik gimnazista korára az egész klasszikus kvartett-irodalmat megismerte. A fiatalok együttesében Dohnányi: brácsázott. Ezzel egyidőben a pozsonyi egyházi egylet zenekarában, ahol nem volt nála szorgalmasabb tag, a második hegedűt játszotta.

Hegedűversenyében új módszerrel életre akarta kelteni a régi koncert-

formát. A kísérő zenekar sokhelyt több, mint a hegedű szólamának zenekarra fokozott és bővített továbbvitele. Előkelő hangzású, artistikusan kezelt és Dohnányi bensőséges érzékenységevel telített. Összhatásában borongós, tépelődő, drámai hangulatú, mint a kor, amelyben született.

A magyar *Hiszekegy* megzenésítésében is a zenekarban van a túlerő, a tenorszóló és vegyeskar csak kiegészítői az orchesztrálisan elképzelt költeménynek. Abban is különbözik a *Hiszekegy* többi zenésítésétől, hogy a szerző nem csupán a mottót, hanem Papp-Váry Elemérné ódai szárnyalású költeményének teljes szövegét zenésítette meg. Hatalmas, értékes munka. A magyar karirodalom egyik dísze.

A mester három zenekari dala közül kettőt baritonra és egyet tenorra írt. Zenekara itt is szimfónikus magaslaton áll. Kár, hogy német versekre pazarolta zsenialitását, mikor a magyar költészet dús mezejéről annyi gyönyörű virágot lehetett volna zenekarra átültetni.

Hegedűversenye mellett egy gordonka és egy zongoraversenyben mutatta meg hangszerbeli virtuozitását. De ezt ne úgy értsük, hogy versenyművei tisztán a virtuóztatás célzatával készültek. Ellenkezőleg. Mind a három: *költemény*, csupán köntösük a virtuóz csillogás. Gordonkaversenyéből az édesapja kedvelt hangszere iránti meleg szeretet árad, zongoraversenyében pedig a saját kedves hangszerének szívét kereste meg. Zongoraversenyét (op.

5. e-moll) húszéves korában írta. Olyan, mint egy rózsabimbócsokor. Művét nagy mesterének, D'Albertnek, ajánlotta, akinek vezetése alatt 1897-ben a Stahrnbergi tó mellett eltöltött nyáron zongoratanulmányait befejezte. Arról is nevezetes versenymű, hogy megnyerte a Bösendorfer-díjat. A díjra hetvenöt zongorakonzert pályázott, melyek közül a bírálók hármat bocsátottak a közönség szavazása alá. 1899 március 26-án mutatták be Bécsben a műveket s a három közül a közönség nagy többséggel Dohnányi koncertjének ítélte oda a palmát.

Kamarazeneművei közül talán méltatlanság volna egyet is kiemelni. Hegedű-zongora és gordonka-zongora szonátája, két zongorakvintettje, három vonosnégyese, vonóstrió-szere-

nádja — gyöngyei a kamarazeneirodalomnak. Legművészbibb tollal írta. A tökéletes kamaraművész eszményi kamarazeneeköltő.

Szóló zongoraművei a zongorairodalom óriási tömegéből is kimagaslanak. A négy rapszódia, a bagatellek, a humoreszkek, a hat koncertetűd, a passacaglia, a pastorale, a Naila-valcer parafrázis, a scherzo, intermezzó, capricció és testvérei sohasem fognak leszorulni a hangversenyek műsoráról.

*

Színpadra négy művet írt. Egy pantomimiát (*Pierrette fátyola*) s három operát (*Simona néni*, *A vajda tornya*, *A tenor*). Ezek közül a pantomímia és *A vajda tornya* állandóan műsoron van, a *Simona néni*-t Drezdában 1912-ben mutatták be s nálunk Debrecenben 1918 április 2-án adták elő és ezidén a Városi Színházban. *A tenor* című vígopera még nem került előadásra, Góth—Sternheim szövegére írta és vázlatát 1920-ban fejezte be. A partitúra 1927 szeptemberében készült el.

A Pierrette fátyola szövegét Ar-

thur Schnitzler írta. Pierrette hűtlenül elhagyta Pierrot-ot és Harlekinhez megy feleségül. A nászjé első ölelkezése elől azonban lelkiismeretfurdalásoktól gyötörve, régi kedveséhez szökik, hogy együtt haljanak meg, ha már nem lehetnek egymáséi. Mérget ad Pierrotnak, aki a mérget be is veszi. A lány (Pierrette) azonban rémületében nem meri lenyelni a mérget és így Pierrot egyedül hal meg. Pierrette pedig a borzalomtól félőrülten elrohan. (I. kép.)

Ezalatt otthon tovább folyik a lakodalmi mulatság és Harlekin türelmetlenül lesi, hol marad menyasszonya. Izgatott várakozásának dühében tombolni kezd, mindent összezúz s darabokra töri a zenészek hangszereit. A menyasszony egyszerre csak megjelenik, táncolni

akar a vőlegényével, de víziók zavarnak s lelki szemei előtt táncközben megjelenik szerelmesének, Pierrotnak halott alakja. Összeborzad a lány, menekülni akar a kízó kép elől, a buffethez szalad, de itt is a halott Pierrot nyújtja feléje borospoharát. Most a vőlegénye észreveszi, hogy Pierrette menyasszonyi fátyola hiányzik s ezért kérdőrevonja a lányt. Egyszerre ismét megjelenik Pierrot, kezében tartva a hűtelen nő menyasszonyi fátyolát. (II. kép.)

Harlekin Pierrettet Pierrotnak padlásszobájába vonszolja, ahol a holttest mellett megtalálják a fátylat. Harlekin irtóztató dühében és elkeseredésében kényszeríti Pierrettet, hogy a halottal koccintson és igyék, majd rájukzárja az ajtót és távozik. A lány egyedül marad Pier-

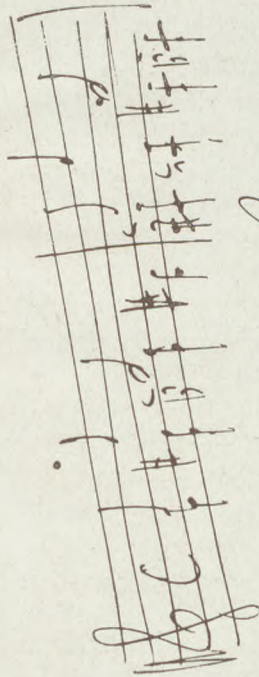
rot holttestével, megőrül és Pierrot visszatérő barátai holtan találják mindkettejüket. (III. kép.)

Ez a némajáték meséje. Zene nélkül is élvezhető volna, de mennyire megnöveli, megszépíti és megnemesíti a zene ezt az egyszerű hűtlenségi és mérgezési történetet. A színészek szavai helyett mindent a zene és a mimika mond el. Ügyszólván minden egyes mozdulat, arcrángás, minden érzés, minden szenvedés, minden kitörés, minden líra és minden tragikus drámai momentum zenei nyelvre van fordítva s a nagy zenekar elbeszéléseiben, magyarázatában, boncolgatásában színeiben és a szó értelmén felüli sokatmondásában tömörül. Minden kis mosoly lírai lángocskát lobbant a zenekarból s a hangszerek annyira művészi tö-

kéletességgel jellemzik az egyes szereplőket, hogy az emberi beszéd hangszínének sokféleségéhez hasonlóan — más-más zenei hangszín jut minden egyes szereplő jellemzésére. A lelki töprengéseknek, az érzések legkisebb megmozdulásának, a szenvedélyek őserejének magasrendű tolmácsolója ez a zene s annak dacára, hogy pontosan jellemez — sem a mérgezési jelenetnél, sem a szerelmesek ölekezésénél, sem a pajtások vidámságainál, sem az örülési jelenetben nem veszíti el zenei lényegét, a zenélésnek és a zenei szépnek örök törvényeit. A balett könnyed formájú táncmuzsikája művészi mérséklettel vegyül a drámai cselekmény folyamatosságának részei közé s az egész némajáték úgy hat, mint hogyha a százfejű nagyzenekar ze-

nei beszédét a színpadon mozgókép-szerűen elevenítenék meg.

A vajda tornya-t 1922 március 19-én mutatta be Operaházunk. *A vajda tornya* a magyar opera történetében kimagasló torony. Egy százéves fejlődési vonalnak talán legmagasabb pontja. Az egyik első magyar operát, Ruzitska Ignác *Béla futása*-t, száz esztendővel ezelőtt adták elő. A magyar dalmű irányvonala Ruzitska után Erkel Ferencsel egyszerre magasra ugrott. Dopplerrel és Mosonyival, különösen Mihalovich és Zichy Géza működésével nem esik a zenei grafikon; az utolsó három évtizedben Hubay Jenő, Farkas Ödön, Szendy Árpád, Szabados Béla és Buttykay Ákos nagyban emelte a színvonalat, de az abszolút magasságot csak Bartók Béla, Poldini Ede,

Lphua'no Gust

DOHNÁNYI ERNŐ KÖTÁZÁSA.

A „WINTERREIGEN“ CIKLUSÁBÓL „AN ADA“ KEZDŐ ÜTEMEL.

Kodály Zoltán és Dohnányi Ernő
érte el.

Zeneileg *A vajda tornya* egyike a legművészebb magyar vezérkönyvnek. Először azért, mert magyar zenei prozódíája tökéletes; másodszer azért, mert olyan logikus partitúra, mely távlatokat nyit s példányképe lehet a jövő operaszerezőjének. Ez az opera is mutatja, hogy igenis lehet magyar nyelven operaszerűleg kifogástalanul énekelni és beszélni.

Nagy értéke a vezérkönyvnek a logikusság, mely alatt röviden azt értjük, hogy az operának egyetlen üteme sem indokolatlan. A szövegnek alárendelten, de ahol lehet, minden zenei szép felhasználásával áll a muzsika szolgálatában. Dohnányi nem állít fel magának dolgozási elveket, a zene minden eredményét fel-

használja mondanivalóinak legtökéletesebb eszközéül, de mert azt tartja, hogy a szöveg önmagában is sokat megmond, zenekarának nem lehet más feladata, mint a szöveg értelmének mélyítése. Ahol a szó végződik, ott kezdődik a zene. Ezt a tételt úgy alkalmazza, hogy a fogalmak értelmét a zene „Ding an sich” erejével fokozza. Főként lélekrajzot ad. De sem többet, sem kevesebbet, mint amennyit a helyzet követel. Partitúrája programzene, de nem az értelem, hanem inkább az érzelem számára.

Nem hallgathatjuk el, hogy *A vajda tornya* egy kis művészeti csorbát visel. A szövege miatt. Az opera szövegét Hans Heinz Ewers és Marc Henry írta, magyar színpadra pedig Lányi Viktor dolgozta át. Tárgya ős-

régi székely népballadánkkal, a *Kőmíves Kelemen*-nel azonos. A német szövegírók azonban nem ismerték népi irodalmunk kincsét s nem tudták, hogy az általuk feldolgozott albán legenda a mi költeményünknek csak egy változata. Dohnányi Ernő senki tudta ezt, azért vált ilyen felesleges munkává operája. Dolgozás közben azonban belátta a hibát s átformálással, magyar színre alkalmaztatással megkísérelte érintetlenül hagyni irodalmi népi értékünket. Mégis érzik a szövegkönyvön, hogy nem a *Kőmíves Kelemen*-ből készült. Magyaros a ruhája, de a lelke, a levegője nem a népballadáé.

A zárkózott lelkű Dohnányiról nem tudom megállapítani, hogy a zongoraművészt, vagy a zeneszerzőt tartja-e többre önmagában. Mi mint zongoraművészt ma *egyedülvalónak* ismerjük. Legízlésebb és legbensőségesebb zongoranűvésze a világnak s ha azt mondjuk, hogy a legnagyobb Beethoven-játszó, gigászi nagyságára rámutattunk.

D'Albert, a nagy Liszt-tanítvány, akinek erős individualizmusától áthatott játékában évtizedeken át gyönyörködött a világ, — időelőtt megöregedett; Sauer, Liszt és Rubinstein zseniális tanítványa, kora dacára is hőse még a hangverseny-

termeknek, bár szertelen temperamentumát és szeszélyeskedését sokszor szenvedik az ópuszok; Paderewsky csillogása és hatásvadászata nem fedi az ideális zongoraművész fogalmát; Backhaus Vilmos, D'Albert erőteljes iskolájának méltó folytatója; Hoehn Alfréd álmodozó költő; Gabrilowics a Rubinstein-iskolának minden technikai értékével ékes; Lhevinne a zongora hangzási effektusainak olyan fokozását valósítja meg, amilyenre ezelőtt gondolni sem mertek; a nemrég elhalt Busoni a sajátosságos billentyűzés által előidézett hangszínek kezelésében és felfokozásában volt nagy. Godowsky bravúrjaival szédít; Friedmann megértő Chopin-játékos és Schnabel finomízlésű klasszikus stilisztá, — még Dohnányiban a zongora mellett

is mindig a zeneköltő dominál. *Játéka tiszta költészet*, melynek közép-pontjában napként áll a szerző lelke és ő a sugarakat közvetítő zengő levegő.

L'art pour l'art szereti a hangszerét s míg mások a zongora segítségével tolmácsolják és magyarázzák a művet, addig Dohnányi újrakölti a zongora számára. „A Liszt-féle temperamentum kényszeríti a zongorát és az engedelmeskedni kénytelen. Dohnányi úgy játszik, ahogy a zongorának leginkább inyére van és a hangszer szívesen hajlik keze alá. Ezért a játéka ment minden szélsőségtől, a legideálisabban zongoraszerű, hiszen legfőbb problémája, hogy ez és ez a szerzemény hogy hangzik legszebben a zongorán.” (Tóth Aladár.)

Mindig kegyelettel s áhitattal ül hangszeréhez és sohasem zongorázik, hanem — *muzsikál*.

Varázslatos keze van a billentyűkön. A koncertteremben előkelő, ragyogó hölgyek és únott urak zsúfolt tömegében, álmodozóan hullámzó elegancia illatos fényében egyszer csak megjelenik Beethoven. Ez tényleg Beethoven!... az erőteljes, súlyos és fájdalmasan mindenható... Dohnányi az Asz-dur szonátát játssza... Lágy érzelemfuvallatot, majd nyugtalanító mozgálmasságot érzünk, valami lüktető lendület, öröm, vágyódás, aggodalom, panasz és elragadtatás szól hozzánk, mintha bensőnk legmélyéről törne elő... hängzik az Appassionata...

De nemcsak a legnagyobb mester kerül így ki ujjai alól, hanem min-

den szerző. Izlése és gondossága alapján Dohnányinak kellene megszabnia az egész világ zongorázói számára a különféle stílusokat.

„Ő benne Bach mély hangzat-erkölcse,
Ő most a zenének e hőse, e bölcse;
Benne Beethoven, a titán,
Kinél nem állott még e földön
Ahhoz, ki Aldott és Él Örökkön,
Közelebb senki tán;
Gyermeki trillák kacagnak.
Ifjú szerelme benne vívódik,
Benne ujjong a férfi, ki hódít,
S benne mily tündéri lengé
Táncban kerengve
Rengenek, ringanak,
S epesztően epednek halk női hangok!

Majd elhal a báj s zordul tör elő
A szenvedelem, az őserő:

*Kongnak a vészharangok,
Tűzvész csap az égig,
Viharozva vágat végig
A földön, a vízen az orkán,
Poklokra sodor tán.
Mindent, ami él, mindent, ami áll —
S megtorpan a Romlás kapuinál,
Mert ott a halál!"*

(Kozma Andor „Dohnányi-hangverseny” című verséből.)

Zongoratechnikája természetesen mindenben tökéletes, de külön ki kell emelni pianóit, amelyeknél éle-
tesebbeket, melegebbeket, színesebbe-
ket s olvadóbbakat ma senki sem
tud kihozni a billentyűkből. Lelke
feminin természetében gyökerezik ez
a zenei beszéd.

*

Mint kamarazenész: páratlan.
Eszményi tökéletességű! Lelki be-
rendezkedése, ópusztisztelete és stí-
lusművészete predesztinálja erre.

*

Mint karmester elsőrendű. Nem
pedagógiai, hanem művészeti érte-
lemben. Úgyesebbek, hatásosabbak,
szuggesztívebbek akadnak, — de
művészből aligha. A felfogása min-
dig érdekelt, nem a külsőségeket, ha-
nem a zeneköltő lelkét keresi. Soha-
sem állítja önmagát a mű és zenekar
közé, hanem Haydn kellemét és
Strauss Richárd féktelenkedését en-
gedi érvényesülni. Mindig úgy,
ahogy a partitúrája parancsolja.

*

Dohnányi Ernő középtermetű, szimpatikus megjelenésű, fakó arcú, szelíd nézésű, őszbevegyülően szőkés férfi. Művelt és kellemes modorú s zárkózottságra hajlamos. A talentum szerénysége és ereje érződik egyéniségéből. Életét, dolgait, terveit nem szereti mutatni, beszélni.

A legszeretetre méltóbb emberek egyike. Látszik rajta a jóság. Szerény lelkének meleg nemességével mindenütt hódít. Előtte senkit sem szabad gáncsolni. A művészvilágban, az intrikák világában, minden megtámadottat véd. Ellenségeiről sem hiszi el, hogy ártani akarnak neki. Mindenkin, minden módon segíteni

szeretne. Igazi jótékonycélra sohasem tagadta meg művészetét. A dolgozó és a szegény ember áll hozzá legközelebb.

A tréfa és humor iránt nagy érzéke van. Haydn derűje sugározza be lényét és tollát.

Emberi nemes vonásaihoz tartozik, hogy jó férj és példás családapa. Második felesége Galafres Elza, európai hírnő művésznő, poétaférjének méltó társa.

*

Dohnányi neve ma az egész világon a legnemesebb tiszta muzsikát jelenti.

P A P P V I K T O R M Ű V E I

1. ARCKÉPEK A ZENEVILÁGBÓL.

Franklin-Társulat kiadása (1918). Elfogyott.

2. BACHJÁNOSSEBESTYÉNÉLETE ÉS MŰVEI.

Pantheon Irodalmi Intézet R.-T. kiadása (1921)
Ára füzve 1.20 P, kötve 2.20 P.

3. HAYDNJÓZSEFÉLETEÉSMŰVEI

Pantheon Irodalmi Intézet R.-T. kiadása (1922).
Ára füzve 1.20 P, kötve 2.20 P.

4. ARCKÉPEK AZ OPERAHÁZBÓL.

Stádium Sajtóvállalat R. T. kiadása (1923).
Kerner István, Aquila-Adler Adelina, Környey
Béla, Medek Anna, Sándor Erzs, Sebeők Sári,
Szemere Árpád, Székelyhidy Ferenc, Venczell
Béla életrajza és jellemzése.
Ára füzve 1.20 P.

5. ARCKÉPEK A KÜLFÖLDI ZENE- VILÁGBÓL.

Stádium Sajtóvállalat R.-T. kiadása (1923).
Jeritz, Burmester, Huberman, Saint-Saens, Gou-
nod, Debussy, Verdi, Rossini, Strauss Richard,
Humperdinck életrajza és jellemzése.
Ára füzve 1.20 P.

P A P P V I K T O R M Ű V E I

6. ARCKÉPEK A MAGYAR ZENE-VILÁGBÓL.

Stádium Sajtóvállalat R.-T. kiadása (1925).
Id. Ábrányi Kornél, Bartók Béla, Buttykay Ákos,
Csáth Géza, Dohnányi Ernő, Gobbi Alajos, Hubay
Jenő, Kern Aurél, Kodály Zoltán, Lányi Ernő,
Michalovich Ödön, Nagy János. Poldini Ede,
Szabados Béla, Szendy Árpád, Telmányi Emil,
Waldbauer Kerpely-vonósnégyes életrajza és jel-
lemzése. Ára füzve 2'40 P.

7. BEVEZETŐ A ZENEMŰVÉ- SZETBE.

Voggenreiter (Berlin, főbizománys: „Studium“
Budapest) kiadása (1926).

8. BEETHOVEN ÉLETE ÉS MŰVEI.

Pantheon Irodalmi Intézet R.-T. kiadása (első
kiadás 1921-ben, második bővített kiadás, nyolc
műmelléklettel 1927-ben, 3—6 ezer).
Ára füzve 4.— P, kötve 6 — P.

9. BEETHOVEN ÉS A MAGYAROK.

Ötven műmelléklettel, kötött díszmű; a szerző
kiadása, megjelenik karácsonyra. Bolti ára 30.— P,
a szerzőnél (Budapest, IX., Lónyay-u. 36) írásban
előre jelentkezőknek 25.— P, mely 5 — pengős
havi részletekben is fizethető a mű megjele-
nése után.

Minden könyv meg-
rendelhető a Stádium
Nyomda R.-T. könyvkeres-
kedésében, Budapest,
VI., Rózsa-utca
111. szám
oo

